

Funkisfisk for folk flest

Bente E. Torstensen & Ingvild Eide Graff

Sulten på Kunnskap
26.September 2011

FUNKIS = MODERNISTISK DESIGN

Bruke solide, slitesterke og tilgjengelige råvarer som stål og tre

GOD DESIGN TILGJENGELIG FOR FOLK FLEST

Oppdrettffisk for ca 10 år siden:

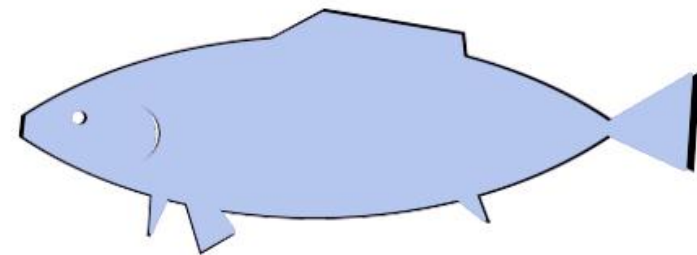
Oppdrettsfisk blir fôret med pellets

Fiskemel
Fiskeolje

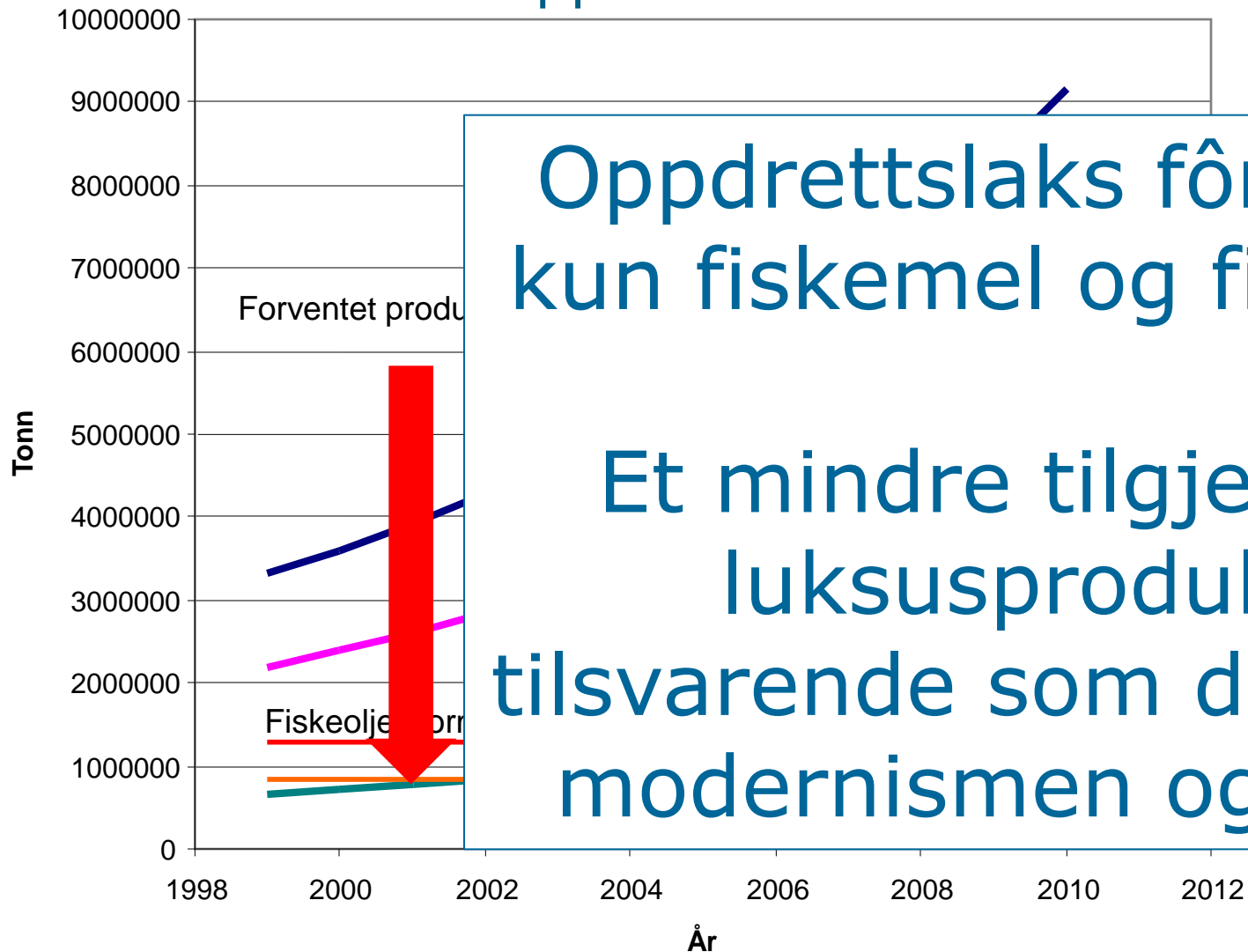
Konsekvens

**Ett måltid dekket:
16 dagers behov for marint
omega-3 (EPA og DHA)
Suveren kilde av:
Selen
Vitamin D
Vitamin E & B12,
god proteinkilde**

**OVERSKUDD av
essensielle næringsstoff i
en veldig biologisk
tilgjengelig form...**

Vekst i produksjon av oppdrettslaks ville stoppet allerede i 2001

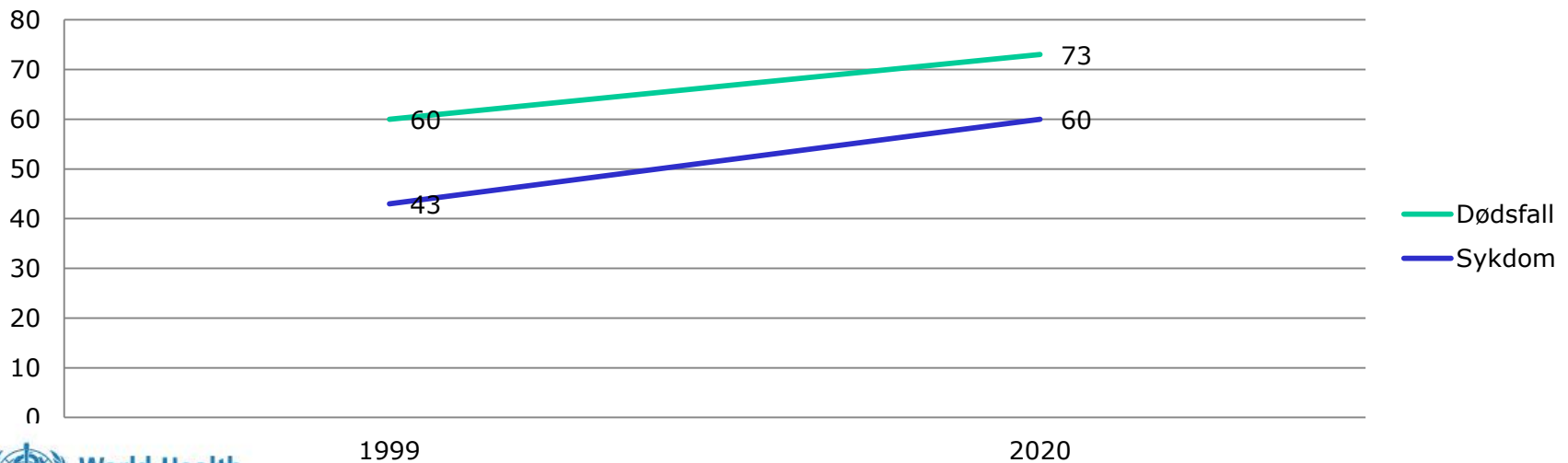

Oppdrettslaks fôret med kun fiskemel og fiskeolje:

Et mindre tilgjengelig luksusprodukt - tilsvarende som design før modernismen og funksis

– smitter ikke, men er en global helseutfordring

Innbefatter: hjerte og karsykdom, fedme, diabetes, mentale lidelser, beinskjørhet, kreft.

Mange av disse sykdommene kan forebygges med bedre kosthold!

Hvordan bidrar sjømat til et bedre kosthold?

- Fisk og sjømat bidrar med næringsstoff som er essensielle for et balansert kosthold
  - Balansert protein, bidrar med alle de essensielle aminosyrene
  - Marine omega-3 fettsyrer
  - Vitamin D og vitamin B₁₂
  - Jod
  - Selen

Hva vet vi egentlig om sjømat?

Etablert kunnskap:

- Beskytter mot hjerte- kar sykdommer

Kina: Fet fisk til kinesiske kvinner

Spiseforsøk

- Sild
- Oppdrettslaks
- Kinesisk fet fisk, Pompano
- Kjøtt + ferskvannsfisk (kontrollgruppe)

**20% reduksjon
av fett i blodet**

Betydelig redusert
risiko for å utvikle
hjerte-og
karsykdommer.

Fisk og annen sjømat og kroniske sykdommer

Dokumentasjon for årsaks-sammenheng	Redusert risiko		Økt risiko	
	Eksponering	Sykdom	Eksponering	Sykdom
Overbevisende årsaks-sammenheng	Utskifting av mettede fettsyrer med flerumettede fettsyrer (7)	Koronar hjertesykdom		
	Lange flerumettede omega-3-fettsyrer (EPA, DHA) (7)	Død av koronar hjertesykdom		
Sannsynlig årsaks-sammenheng	Matvarer med selen (27)	Kreft i prostata		
	Regelmessig inntak av 2 porsjoner fet fisk i uken (ca. 200 g/uke) (6)	Død av koronar hjertesykdom		

Hovedsakelig basert på innholdet av marint omega-3 (EPA og DHA)

Hva vet vi egentlig om sjømat?

Etablert kunnskap:

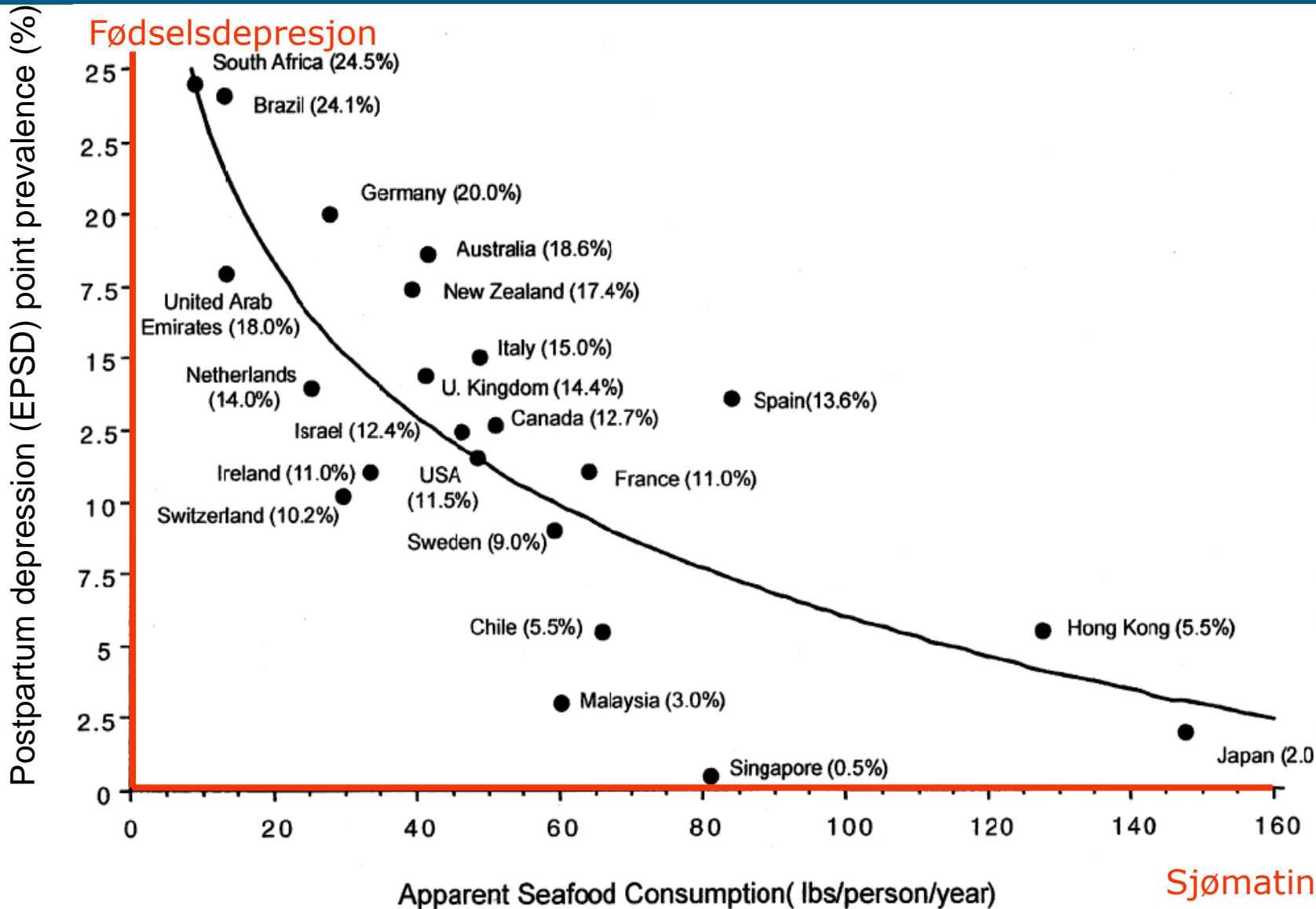
- Beskytter mot hjerte- kar sykdommer

Mindre etablert kunnskap:

- Mental helse, hjerneutvikling, atferd, depresjon, diabetes, med mer

Hva vet vi egentlig om sjømat?

Etablert kunnskap:

- Beskytter mot hjerte- kar sykdommer

Mindre etablert kunnskap:

- Mental helse, hjerneutvikling, kognitiv utvikling, atferd, depresjon, diabetes, med mer

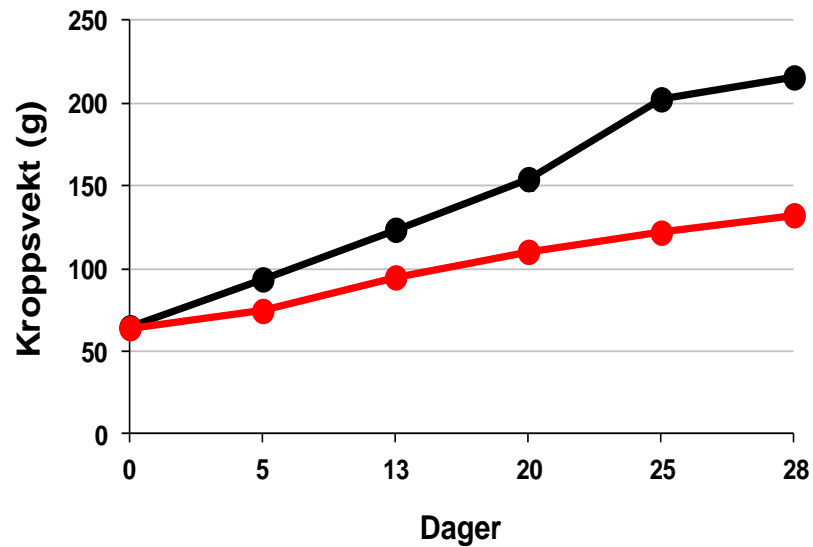

Usikkert:

- Kreft, fedme, beinskjørhet, med mer

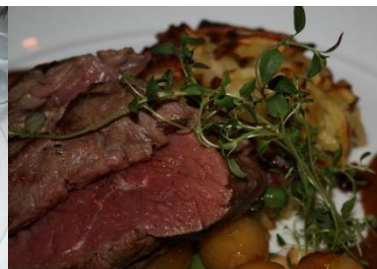

Kroppsvekt hos rotter

Melkeprotein = mer fett

Fiskeprotein = mindre fett

Globalt sjømatkonsum:

2001: 100 mill tonn

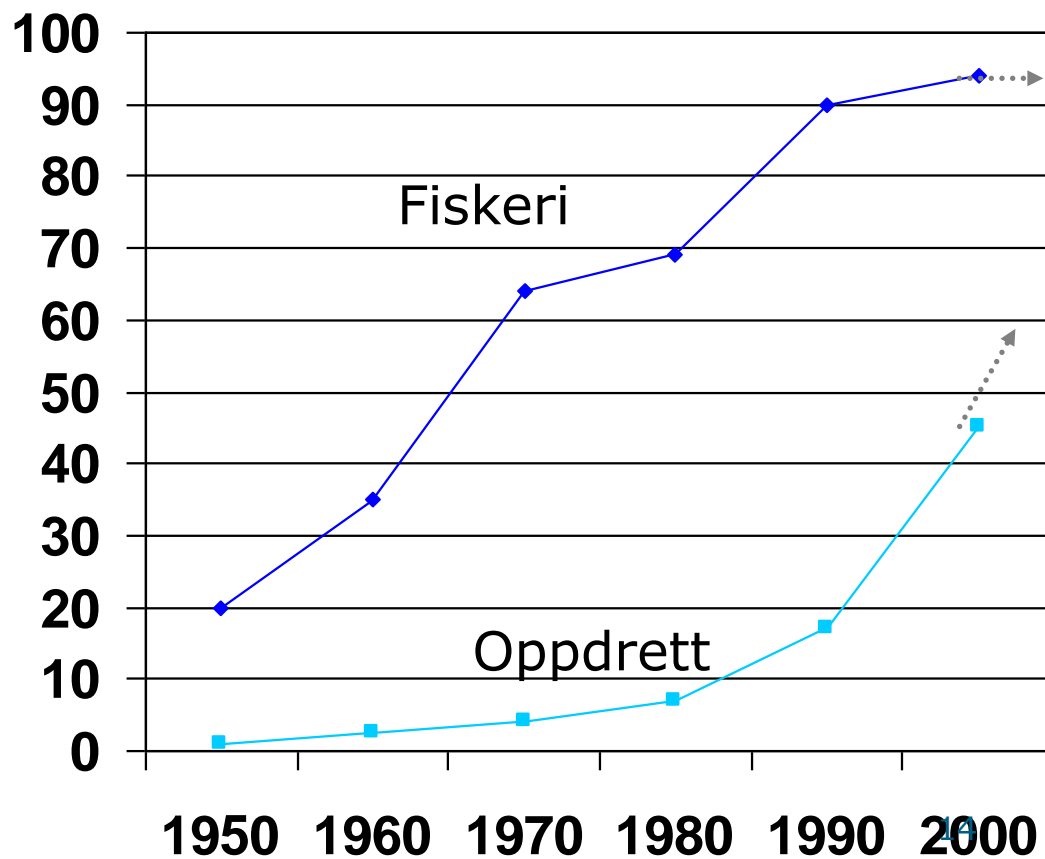
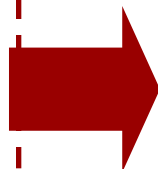
2030: 165 mill tonn

Hvordan produsere mer sjømat?

Må komme fra
oppdrett

Hva skal vi fôre fisken med?

Hva trenger vi i oppdrettsfôr?

Fiskemel = proteinkilde

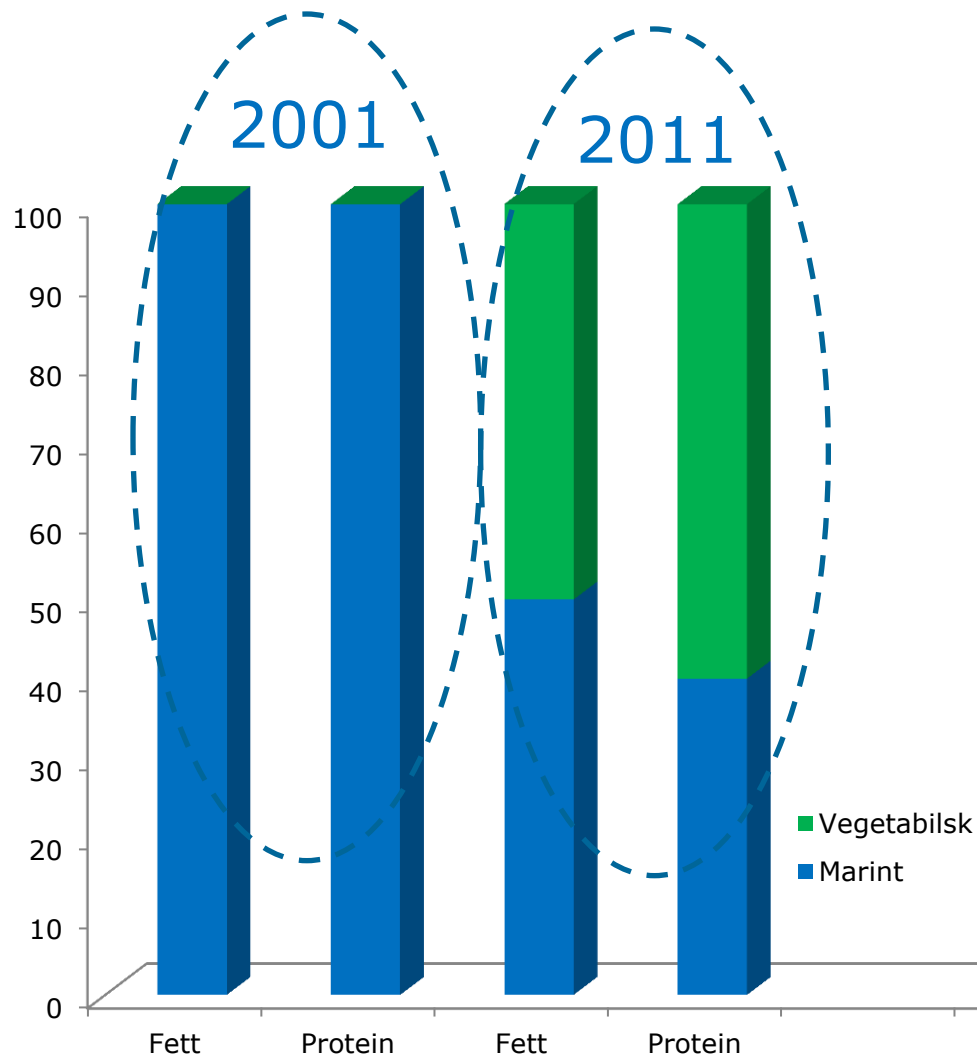
Fiskeolje = fettkilde

Frisk og sunn laks

Hvilke andre fett og proteinkilder kan brukes?

Vegetabilske oljer
Planteprotein

Raps
Soya
Oliven
Linfrø
Mais

Animalske fett
Alger
Bakterielt protein
Krillmel

**Basert på forskning om
oppdrettsfiskens ernæringsbehov
kan vi designe en fisk med
tilgjengelige råvarer til folk flest....**

Funkisfisk

Hvilke næringsstoff i oppdrettslaks endres når vi bytter ut fiskemel og fiskeolje?

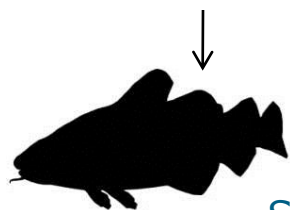
- Protein og aminosyresammensetningen i muskel endres ikke
- Vitamin D lagres i laks i alle organ inkludert muskel. Redusert fiskeolje gir mindre vitamin D
- Selen – redusert fiskemel gir mindre Se i filet
- Marint omega-3 går ned

Marint omega-3

Planteplankton

Sjømat

EPA og DHA

Plante omega-3

ALA (alfalinolensyre)

Innhold = helseeffekt

Vil en halvering av omega-3 i laks
medføre en halvering i
helseeffekt?

Europeiske matmyndigheter
anbefaling til friske
mennesker:

0,25 gram marint omega-3 per dag for å forebygge hjerte-karsykdommer.

Marint omega-3 i laks, sild og makrell

100 gram gir deg marint omega-3
for så mange dager:

Laks (ca 50% planteoljer) **8-9 dager**

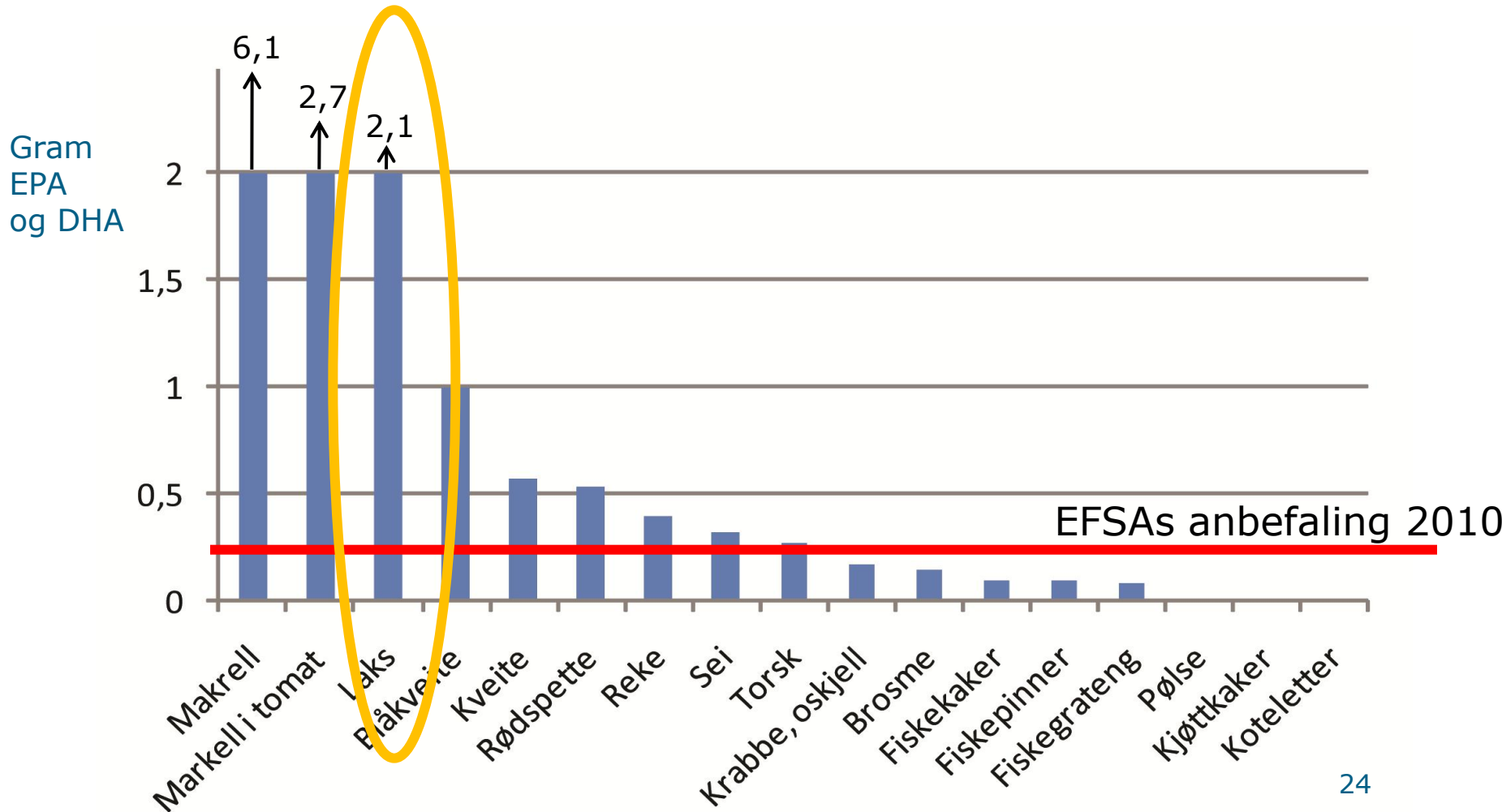
Nordsjø sild **6-11 dager**

Makrell **21-28 dager**

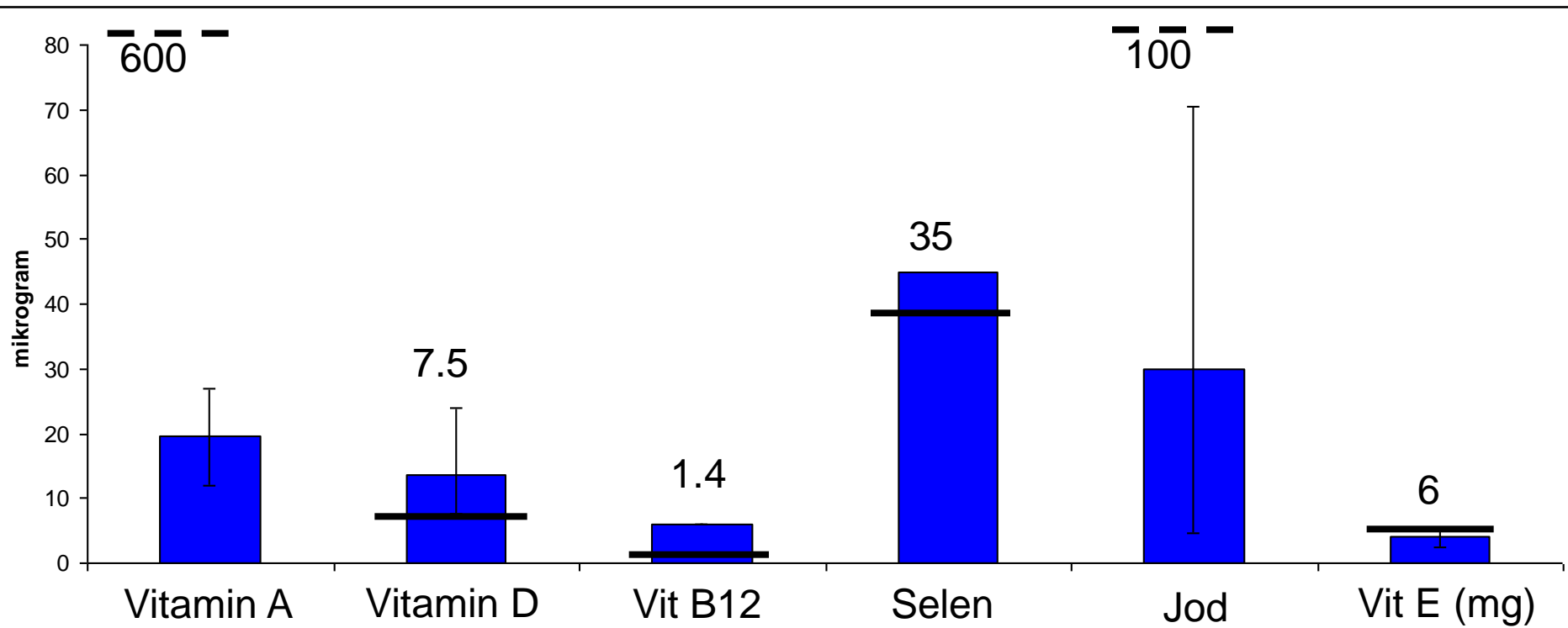

Innhold av marint omega-3 i 100 gram

Andre næringsstoff i laksemiddagen

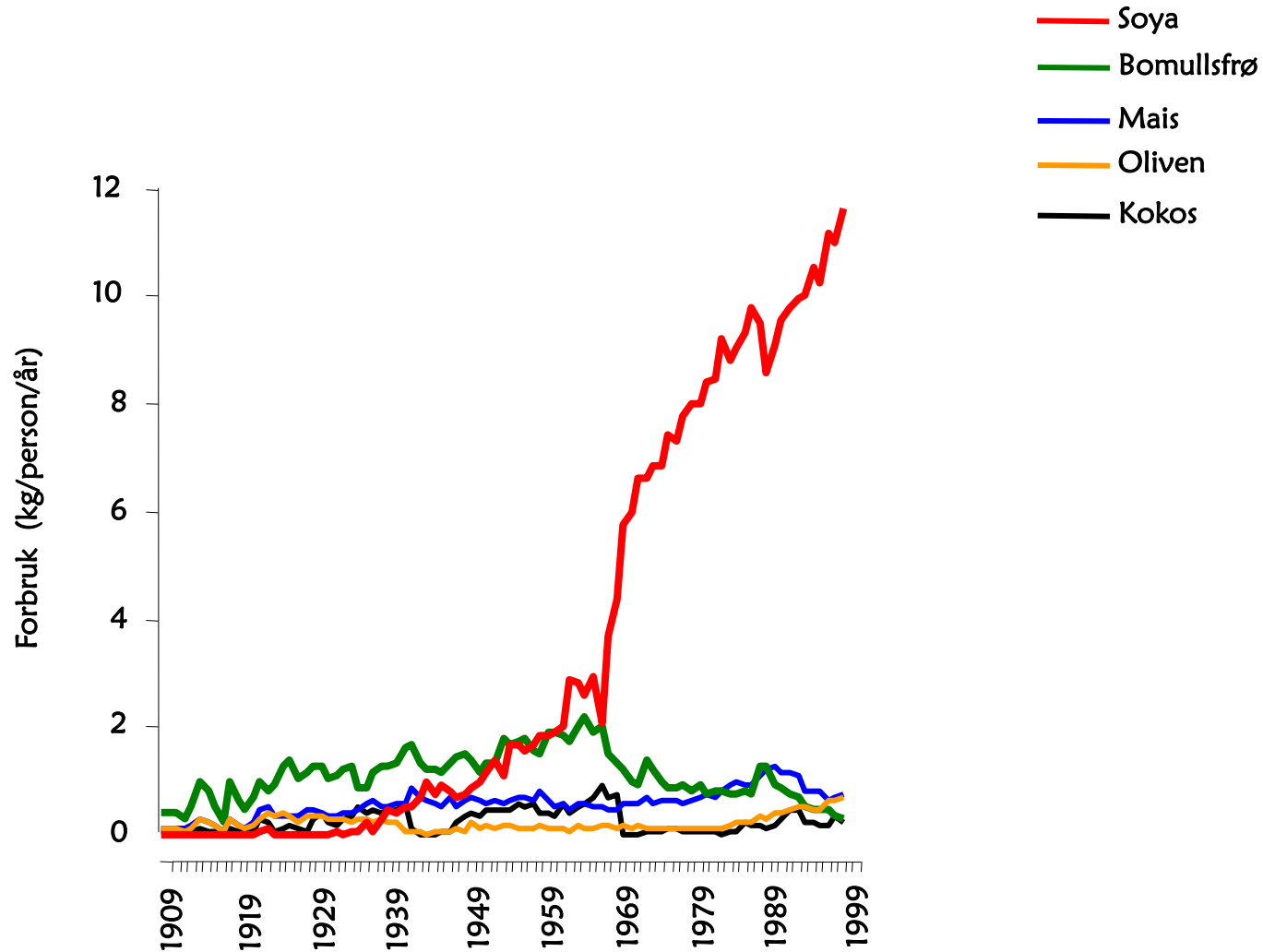
Marint omega-3 (EPA og DHA)
– virker *inne* i hver eneste celle i kroppen

Det er innholdet av marint omega-3

i vevet

som avgjør om du har god helse

Amerikanernes soyaforbruk

Omega-6 i dietten påvirker marint omega-3 i vevet

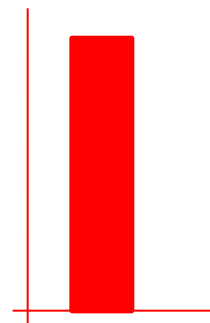
Land	Marint omega-3 inntak for å oppnå ønsket n-3 index		Omega-3
Filipinene			
UK			
USA	2167	+	12

Jo mer omega-6 i dietten, jo mer marint omega-3 kreves i dietten for å oppnå samme omega-3 indeks i vev

Sjømat i kosten har også en passiv effekt

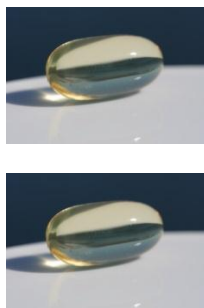
Omega-6

Marint omega-3

+

=

Omega-6

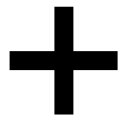
Marint omega-3

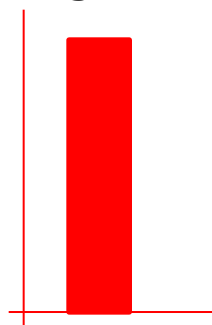
2 omega-3 kapsler

Kosttilskudd kommer på toppen av ditt vanlige kosthold

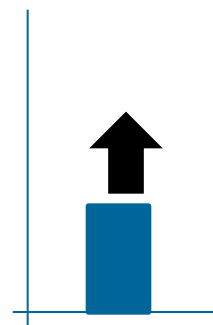
Hvis du tar kapsler:

Omega-6

Marint omega-3

2 omega-3 kapsler

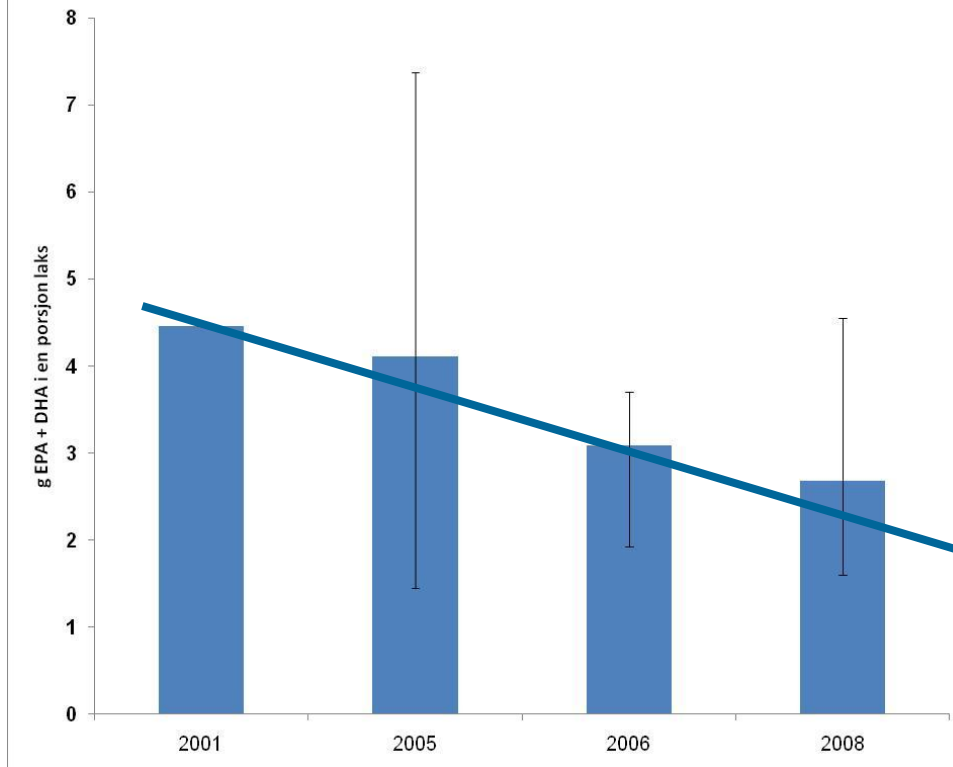
Hvis du spiser sjømat:

Vitamin D
Selen
Jod
Protein+++

De færreste spiser to middager hver dag... → Sjømaten bytter ut en del omega-6 fett med marint omega-3 fett

Marint omega-3 i en porsjon oppdrettslaks

Ingen
marine
omega 3
fettsyrer?

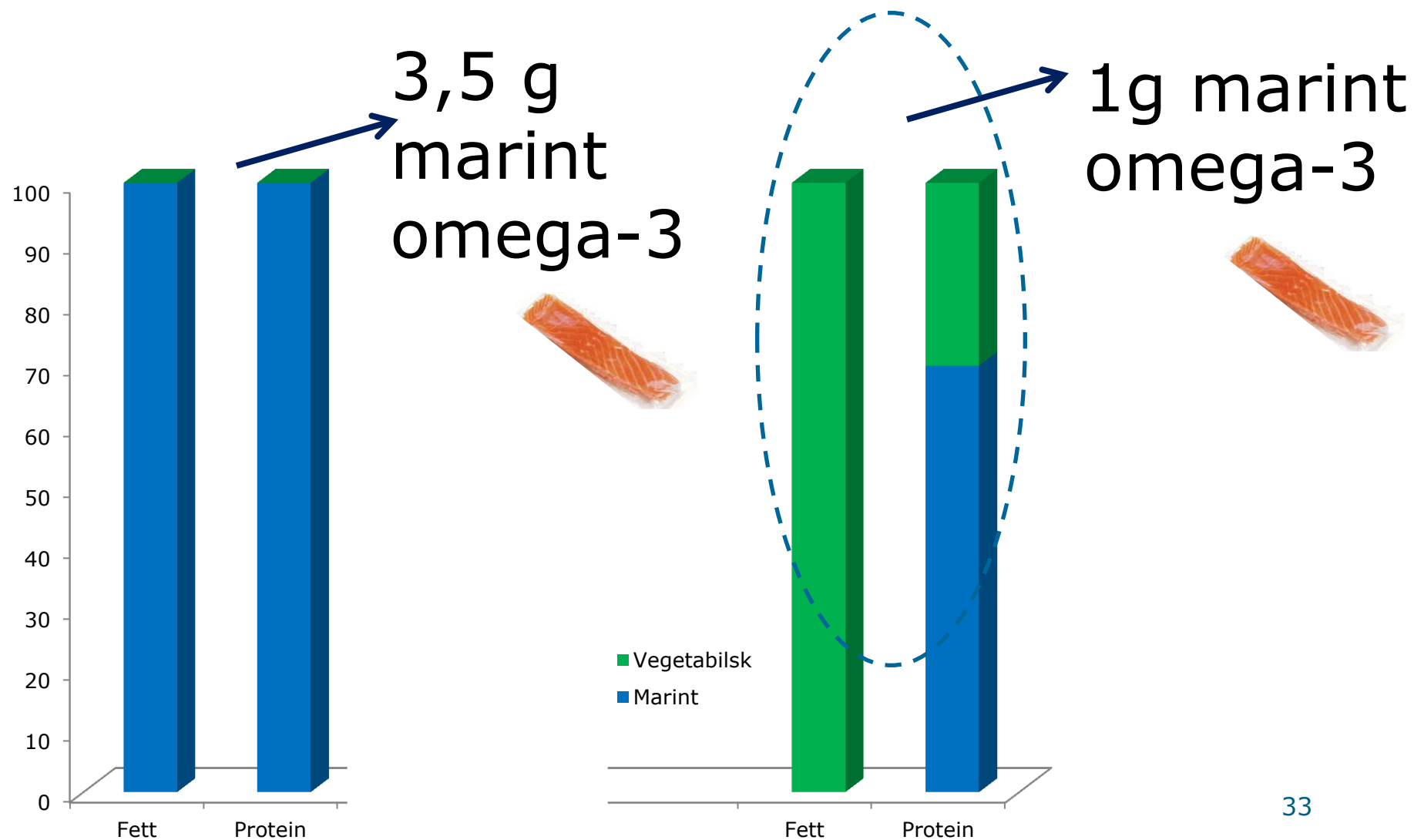
Laksens egne ernæringsbehov

marint omega-3?

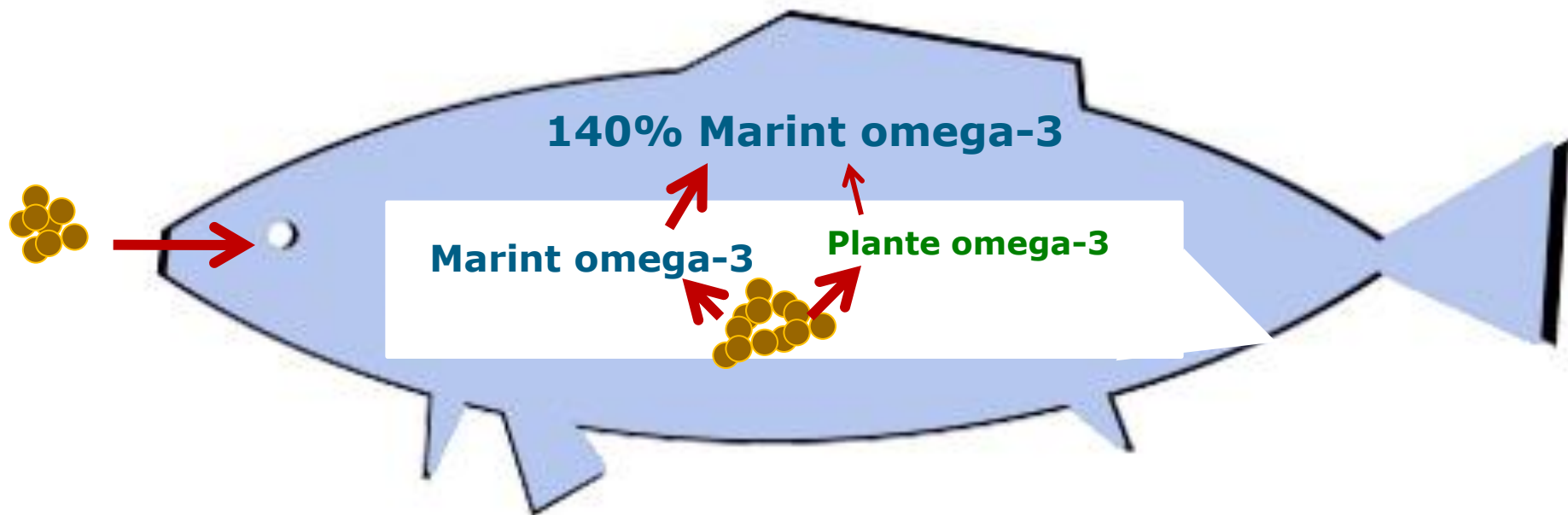
Hvor lavt ned kan vi komme i marint omega-3 i laks?

Eksempel fra forskningsprosjekt:

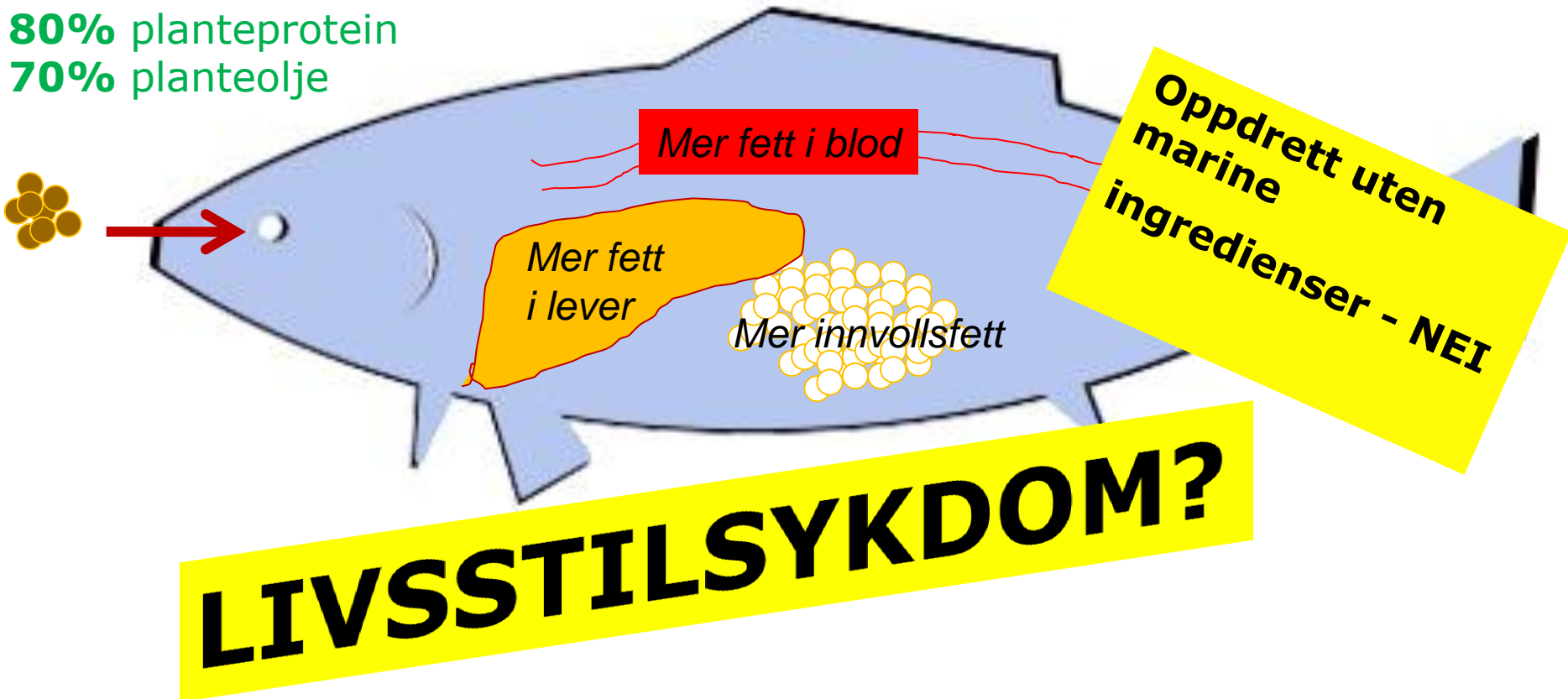
1) Laks sparer på marine omega-3 fettsyrer fra fiskemel i fôret

2) Laks LAGER marine omega-3 fettsyrer fra vegetabiliske omega-3 fettsyrer

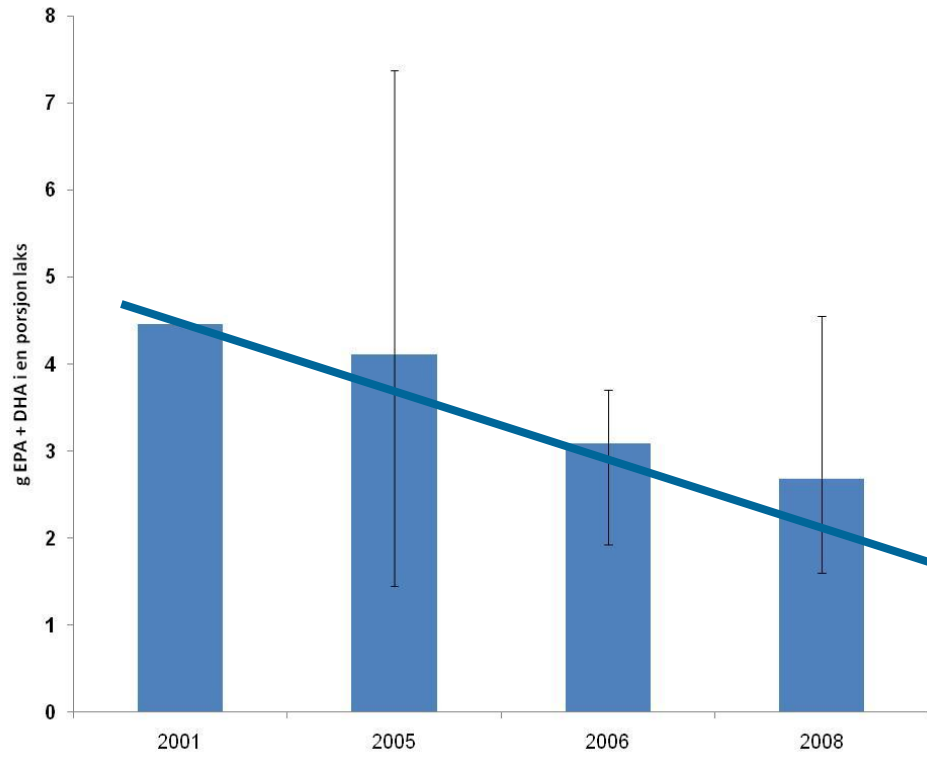

Økt fett i fisk føret med lite marint omega-3 og marint protein

80% planteprotein
70% planteolje

Marint omega-3 i en porsjon oppdrettslaks

Hvor mye sjømat kan produseres?

Artenes behov for marint omega-3

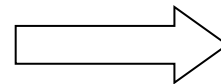

Voksne personer med mye fett i blodet og forhøyet blodtrykk:
ca 2-4 g omega-3/dag

Kan vi spesialdesigne laks til grupper med spesielle behov?

Mer vitamin D

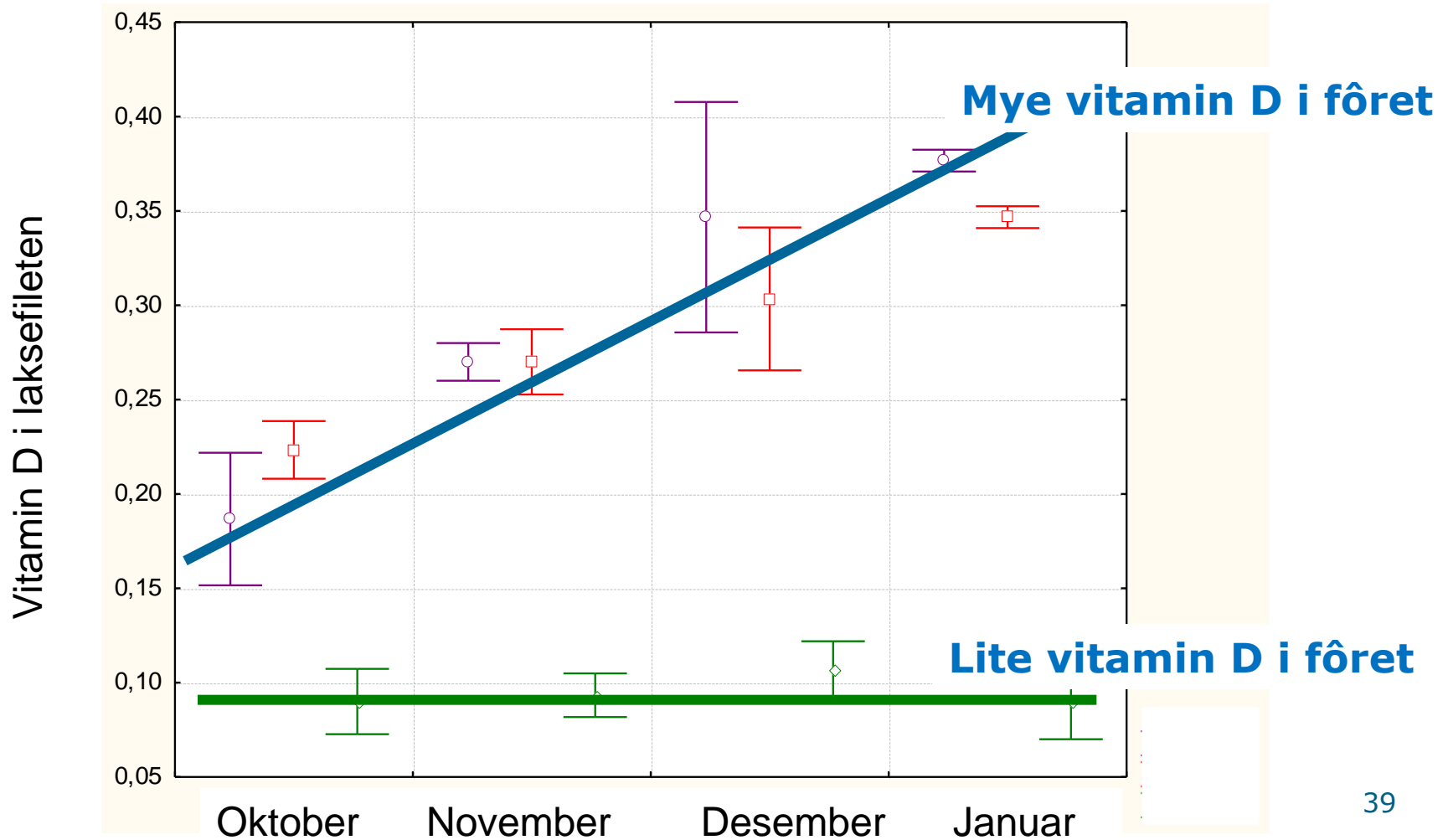
Bedre beinhelse?

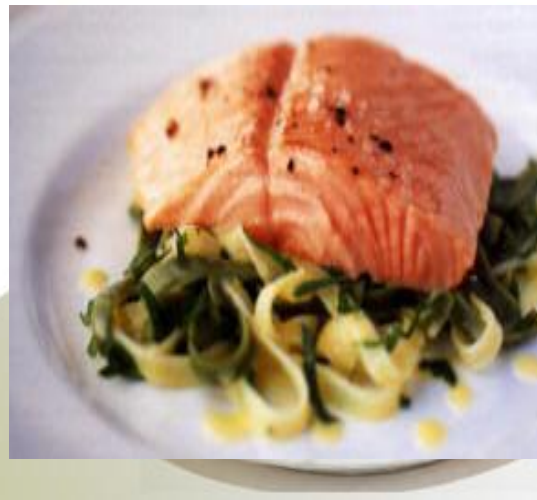
Hvilke næringsstoff kan vi manipulere for å lage en designfisk?

- Vitamin D
- Selen
- Marint omega 3
- Jod

Mer vitamin D i fôret → mer vitamin D i fileten

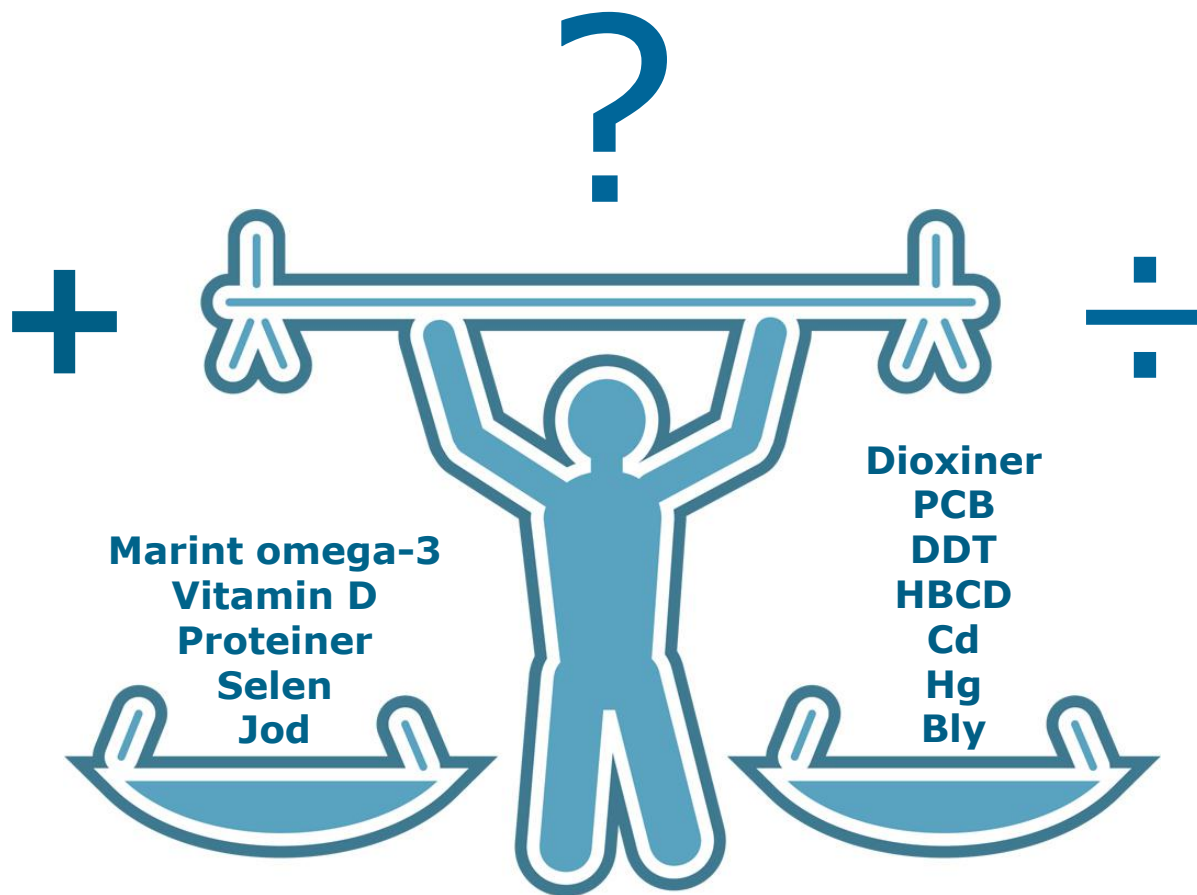
Basert på forskning om laksens evne til å lagre næringsstoff i fileten kan vi designe en fisk med tilgjengelige råvarer til spesielle grupper

Designfisk

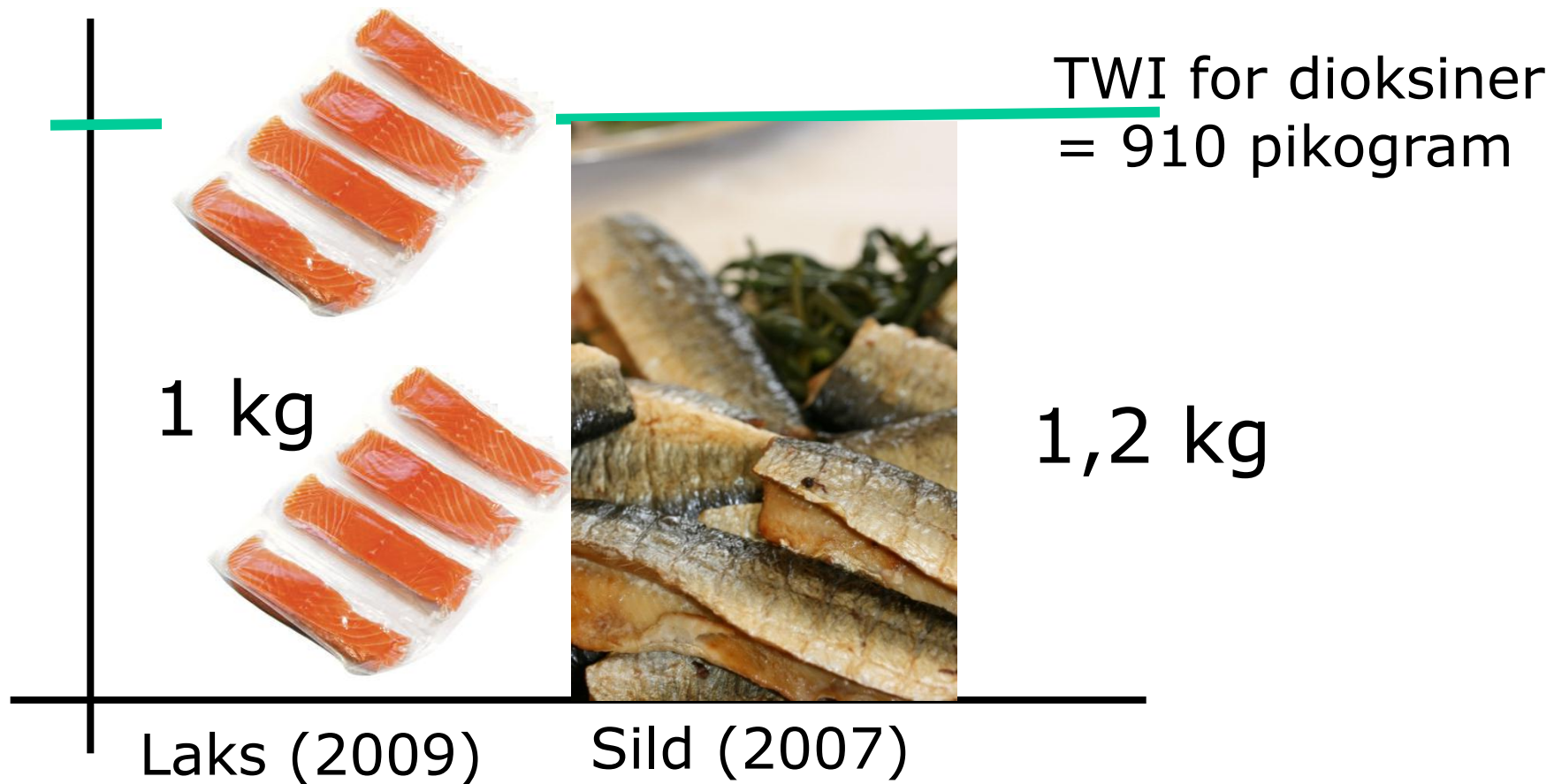
Men dagens regelverk setter begrensninger for tilsetning av vitamin D og selen i fiskefôr

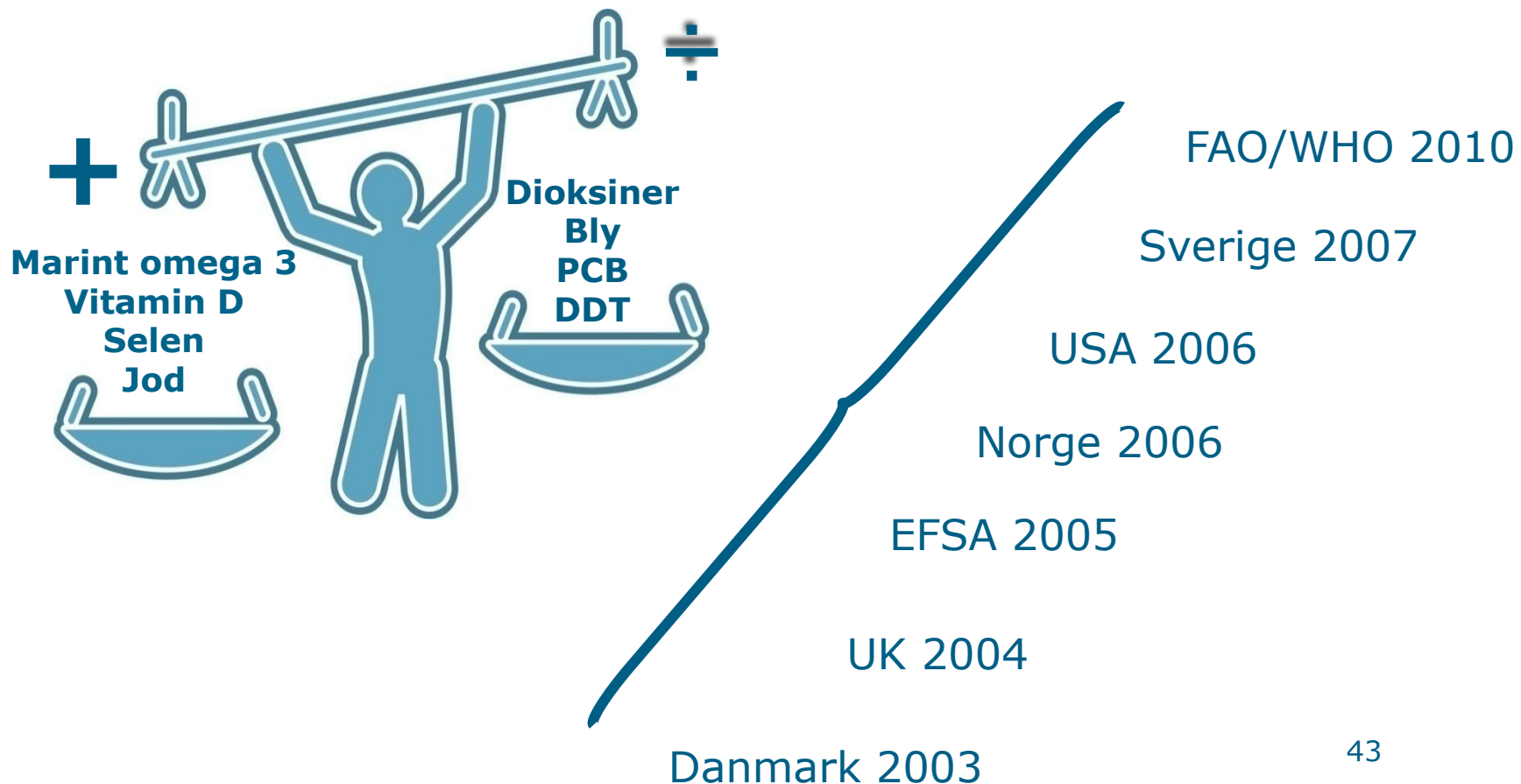

Er oppdrettlaks trygt å spise?

Tolerabelt ukentlig inntak TWI)

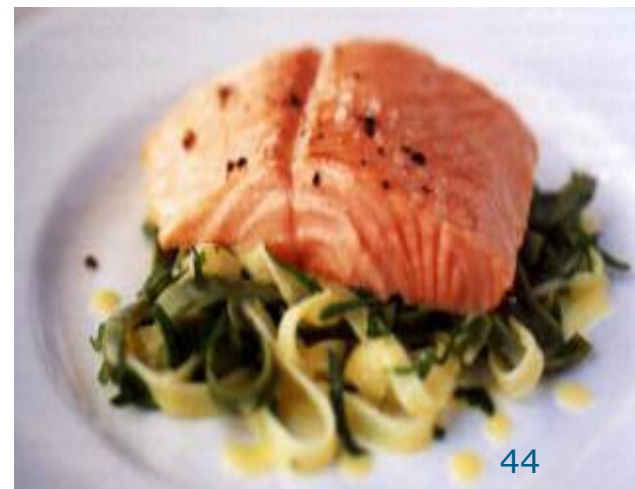

Nytte- risikovurderinger på sjømat:

Funkislaks er

- trygt å spise
- en god kilde til marint omega-3

“Nok sunn og trygg mat”

**mer sjømat for folk flest kan
produseres
med tilgjengelige råvarer**

Funkisfisk

Takk for oppmerksomheten

